**Ortiqboyeva Sarvinoz Xayrulla qizi**
*Sirdaryo viloyati Guliston tumani, o‘qituvchi*

Bugungi kunda axborotlar shiddati va yangiliklar oqimi tobora kundalik hayotimizning ajralmas bo‘lagiga aylanib bormoqda. Bu esa o‘z o‘rnida har bir shaxsdan fikriy yetuklikni, to‘g‘ri mushohada yurita olishni, axborotdan foydalanish madaniyatini shakllantirishni taqozo etadi. Ayniqsa, bu jarayon jamiyatning sezilarli qismini tashkil etuvchi yoshlar ongi va shuurida keskin burilishlar, yangicha qarashlarni vujudga kelishiga ta’sir ko‘rsatadi. Ta’lim mazmunini takomillashtirish, integratsiyalash, axborot texnologiyalariga asoslanilgan ta’limni tashkil etish esa ana shunday tezkor davr taqozosidir.

Sog‘lom fikr yurituvchi va ma’naviy jihatdan mukammal, aqlan yetuk, fikran teran, rivojlangan shaxsni tarbiyalash ta’limda yosh xususiyatlariga e’tiborli bo‘lish, o‘qitishda ta’limning barcha bo‘g‘inlararo aloqadorligini ta’min etish va shaxs ongi va tafakkurida yangicha g‘oya, tasavvurlar shakllanishiga imkon beruvchi zamonaviy faol usullardan foydalanishni talab etadi. Oliy ta’limdagi ijtimoiy, gumanitar fanlar doirasida ta’limni noan’anaviy usullari qo‘llanilishi talaba yoshlarning ijodiy tafakkurini shakllanishida, muloqot imkoni kengayishida, voqea-hodisalarga nisbatan baholashlari va qarashlarini shakllanishida, shuningdek, dars jarayonida vujudga kelgan qizg‘in munozara va mantiqiy yechimlarni bevosita ishtirokchisi sifatida o‘z faoliyatidan psixologik qoniqish hissi vujudga kelishida muhim ahamiyatga ega.

Pedagogika fani bilimlar sohasi va ijtimoiy amaliyot sohasi kabi jahon rivojlanish umumiy tendensiyalari va qonuniyatlariga binoan rivojlanadi. Shuning uchun kasbiy-pedagogik ta’lim chet el tajribalarini o‘rganishuni ilmiy tushunish ilg‘or g‘oyalardan milliy ta’lim amaliyotida foydalanish ayniqsa dolzarb hisoblanadi. “Kadrlar tayyorlash sohasidagi pozitiv jahon tajribasini hisobga olish uzluksiz ta’lim va kadrlar tayyorlash tizimi barcha elementlariga taalluqli va uning rivojlanishi omillaridan biri hisoblanadi”. Shu bilan birga milliy g‘oyalar va an’analarda qurilgan ta’lim har doim milliy rivojlanish masalalariga javob berishini esda tutish kerak.

Bunday ta’limning texnik yoki tashkiliy shakllari turlicha bo‘lishi mumkin ba’zan umuman odatdan tashqari tasavvur qilib bo‘lmagan ko‘rinishlarga ega bo‘lishi mumkin. Ammo bizning chuqur ishonch hosil qilishimizga oxir-oqibat odamning ta’lim olishi natijasi faqat o‘quv faoliyati shakllari shu jumladan masofaviy ta’lim bilan belgilanmaydi, balki o‘quv jarayoni quriladigan tayanch psixologik - pedagogik mazmunga bog‘liq bo‘ladi.

Aynan mana shu mazmunlarini izlab topish milliy mentalitetga nisbatan masofali ta’lim asoslarini ishlab chiqish boshlang‘ich vazifasi hisoblanadi. Bu “narsa” turli ramziy amaliyotlar ekranlarida aks ettirilib namoyon bo‘ladi. Fikri sezgilari va harakatlarida moddiylashadi. Masofali o‘qitish nazariyasi va amaliyoti boy chet el va milliy tajribalar tadqiqotlar yo‘nalishlari umuman dolzarbligini tasdiqlaydi. Yangi pedagogik axborot va telekommunikatsiya texnologiyalardan foydalanishga asoslangan ta’lim olish usulidan biri hisoblangan masofali ta’lim mohiyatini tushunishga bizni yaqinlashtiradi. Ta’limning sintetik integral va gumanistik shakli hisoblanuvchi masofali o‘qitishning aynan nazariy va amaliy masalalari ta’limni isloh qilish sharoitlarida milliy ta’lim tizimi oldida turgan muammolar katta qismini hal etishi kerak.

Chet el ta’lim tizimlarida masofali o‘qitishning tashkil topishi va rivojlanishi jarayonini o‘rganishda ta’lim muassalarida masofali o‘qitishni amaliy tashkil qilish turli shakllari va variantlarini hamda masofali ta’limni didaktik ta’minlash vositalarini tahlil qilishga e’tiborni qaratish zarur.

Solishtirish metodi mohiyatini xitoy olimi X. Shu va N. Chjoular to‘la ochib beradilar: “Agarda millat vaqt o‘qida o‘zining turgan joyini tarixiy yoki “vertikal” solishtirishlar bilan aniqlay olsa shunda u millatlararo yoki “gorizontal” solishtirishlar yordamida dunyodagi o‘z o‘rni to‘g‘risida yaxshiroq tasavvurga ega bo‘ladi. Shu bilan bir vaqtda “vertical” solishtirish ishonch uyg‘otadi “gorizontal” esa realist bo‘lishga majbur etadi”.

Masofali ta’lim - o‘qituvchilarga o‘rganilayotgan material asosiy hajmini etkazib berishni o‘qitish jarayonida o‘qituvchilar va talablarning interaktiv o‘zaro aloqalarini,talabalarga o‘rganilayotgan materialni mustaqil o‘zlashtirish bo‘yicha mustaqil ishlash imkonini berishni hamda o‘qish jarayonida ularning olgan bilimlarini va ko‘nikmalarini baholashni ta’minlovchi axborot texnologiyalari to‘plami.

Keltirilgan tushunchalardan taqqoslash tadqiqotini o‘tkazishda dunyoda masofali o‘qitish ta’lim muhiti qanday shakllanishiga asosiy e’tiborni qaratish zarurligi ko‘rinib turibdi. Shu bilan birga bizni birinchi navbatda ta’limning mana shu sohasi rivojlanishi tendentsiyalari qiziqtiradi.

Umuman ta’limning noan’anaviy shakllariga o‘tishda dunyo tendentsiyalari yangi axborot texnologiyalari bo‘yicha tayyorgarlik olib boruvchi kasbiy o‘quv yurtlarining soni ortib borishi kuzatiladi.

Katta maktab yoshidagi o‘quvchilarda nazariy tafakkurning shakllanishida darsdan va sinfdan tashqari mustaqil mashg‘ulotlar, mutolaa qilish muhim ahamiyat kasb etadi, jumladan har xil to‘garaklarda qatnashish o‘kuvchi bilimini chuqurlashtirib, bilim doirasini kengaytiradi. Agarda to‘garaklar shaxsiy tashabbus asosida hukm sursa, o‘quvchilar ularga qatnashsalar, ijodiy izlanish zaminiga qurilsa, u holda ko‘zlangan natijaga erishiladi. Gumanitar va tabiiy fanlar bo‘yicha tuziladigan to‘garaklar, olimpiadalar, konkurslar, maktab amaliyotida yaxshi samara berada. To‘garaklarning ta’siri ostida o‘quvchilarda mustaqil fikr yuritish, aqlning tanqidiyligi, nutq madaniyati va texnikasi, notiqlik san’ati o‘sadi.

Yuqoridagi mulohazalardan kelib chiqqan holda, o‘quvchiga o‘qituvchining tayyor bilim berishi, aqlni peshlash mashqlarini o‘tkazmasligi uni zeriktirib qo‘yadi, natijada o‘qishga, ijtimoiy turmushga nisbatan , qiziqishi sovuydi. Bunday ko‘ngilsiz holni vujudga kelmasligi uchun o‘qituvchi o‘quvchini mustaqil fikr yuritishga yo‘llashi ayni muddaodir.